

начального образования и программы по трудовому обучению для начальной школы. Проведено анкетирование учителей начальной школы по организации трудового обучения младших школьников. Определено, что необходимо решить проблемы способов формирования содержания образования и ряд практических проблем относительно путей оптимального сочетания предметной основы начального обучения с его интеграцией и дифференциацией, украиноведческого компонента с содержанием образования в школах национальных меньшинств, решить проблему направленности содержания образования на индивидуализацию обучения, развитие одаренных детей с их ориентацией на государственные стандарты и тому подобное.

Ключевые слова: трудовое обучение, младшие школьники, начальная школа, государственный стандарт, учитель начальной школы.

ANALYSIS OF THE STATE STANDARD FOR INITIAL EDUCATION AND LABOR STUDY PROGRAMS FOR THE PRIMARY SCHOOL

V.A. Balakireva

Abstract. The article analyzes the state standard of elementary education and the program of labor training for elementary school. A questionnaire was carried out of primary school teachers regarding organization of labor education for junior pupils. It is determined that it is necessary to solve the problems of ways of forming the content of education and a number of practical problems concerning the ways of optimal combination of the substantive basis of initial education with its integration and differentiation, the component of Ukrainian studies with the content of education in schools of national minorities, to solve the problem of the orientation of the content of education to the individualization of education, development gifted children with its orientation towards state standards, etc.

Key words: labor training, junior schoolchildren, elementary school, state standard, elementary school teacher.

УДК 378.147

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТОГО ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ В УМОВАХ МАСОВОСТІ ОСВІТИ

I.V. БАЦУРОВСЬКА

Миколаївський національний аграрний університет

E-mail: bacurovska@outlook.com.

Анотація. У статті розглядається сучасна концепція використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти. Проаналізовані навчально-методичні елементи дистанційного курсу, структуру масового відкритого дистанційного курсу. Розкрито ряд принципів з теорії конективізму, що впливають на масовий відкритий дистанційний курс. Охарактеризовано моделі xMOOC та cMOOC.

Ключові слова: підготовка фахівців, відкритий дистанційний курс, масова освіта, масові відкриті дистанційні курси.

Актуальність (Introduction). Сучасна концепція масової освіти набуває особливого значення. За рахунок розвитку інформаційних та комунікаційних технологій здобуття освіти переходить на найбільш сучасний рівень та набуває масовості. Використання дистанційних форм і методів навчання сприяє сучасному процесу професійного становлення майбутніх фахівців, спонукає їх до самостійної роботи, фор-

мує інформаційну культуру, налаштовує на оволодіння інноваційними засобами здобуття та застосування інформації.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Проблема застосування дистанційного навчання у навчальному процесі не є новою. До неї звертались багато вчених і практиків, вона є предметом дослідження В.Дивака, Н.Думанського, Т.Крамаренка, В.Попова, В.Трохименка та ін. Найбільш ґрунтовно і повно сутність дистанційного навчання на основі використання дистанційних курсів й особливості його використання у процесі професійної підготовки фахівців у ВНЗ розглянуто і конкретизовано у роботах В.Олійника, Ю.Бикова, В.Кухаренко, Є.Полата, О.Хуторського. Використанню ж відкритих масових дистанційних курсів не приділено належної уваги

Мета (Purpose). Розкрити особливості сучасної концепції використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). У закордонній педагогічній практиці застосування відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти використовується достатньо широко. Основою розвитку цього напрямку є роботи теоретиків конективізму Стівена Доунса та Джорджа Сіменса. Взагалі поняття дистанційного курсу є розроблена з певним ступенем повноти покрокова інструкція з освоєння курсу, тобто із досягнення цілей, сформульованих в його описі [1]. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси - інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами [2]. Дистанційний курс - це запланована викладачем діяльність для засвоєння структурованої інформації [3].

Під дистанційним курсом також можна розуміти комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій [4; 5]. Зазвичай, дистанційний курс складається з наступних навчально-методичних елементів:

Статичний блок: передмова (стисла інформація про курс, його елементи, практичну спрямованість, умови та тривалість навчання, відомості про авторів курсу тощо); методичні рекомендації щодо роботи з дистанційним курсом; робоча навчальна програма з тематичним (тижневим) плануванням; навчальні теми; практичні та тестові завдання; дискусійна діяльність, яка реалізується у вигляді форуму або чату.

Динамічний блок. Сенс полягає у діяльності певного кола спеціалістів (тьюторів, програмістів, web-дизайнерів тощо). Він включає: доставку слухачеві навчальних матеріалів (або забезпечення доступу до них); забезпечення необхідної адаптації на початку навчання і мотивації впродовж усього навчального процесу; організацію самостійної роботи слухача щодо засвоєння навчального матеріалу, організацію практичної допомоги слухачеві під час опанування ним матеріалу курсу; самооцінювання та контроль знань, умінь і навичок слухачів; технічну підтримку дистанційного курсу тощо [9].

Що ж до структури масового відкритого дистанційного курсу, то він дещо відрізняється від традиційного дистанційного курсу.

Термін «масовий відкритий дистанційний курс» (Massive Open Online Course - MOOC) запропонували два дослідники Брайан Александр и Дэйв Кормье в результаті роботи над курсом «Connectivism & Connective knowledge», який у 2008 році проводили Джордж Сіменс та Стівен Доунс. Загальна назва курсів цього типу утворюється з чотирьох окремих термінів, про які варто розповісти дещо повніше.

Massive (масовий) – для проведення цього курсу потрібна велика кількість учасників, як показує практика тільки 10-15% учасників, що зареєструвалися, активно

працюють, тому для оптимальної роботи та генерації інформації потрібно від 30 до 50 активних учасників. Open (відкритий): курс є безоплатним і будь-хто і в будь-який момент може приєднатися до нього. Online (дистанційний тип онлайн) означає, що матеріали курсу та результати спільної роботи знаходяться в мережі Інтернет у відкритому для учасників доступі. Course (курс): мається на увазі, що він має назву, відповідну структуру, правила роботи та загальні цілі, які згодом для кожного учасника можуть трансформуватися [9]. Відкриті дистанційні курси спираються на ряд принципів що впливають з теорії конективізму:

Принцип агрегації. Весь сенс курсу полягає в тому, що він є відправною точкою надання інформації за відповідною темою, причому ця інформація може розміщуватися в різних місцях, а сторінки курсу виступають як своєрідний агрегатор, який може змінюватися протягом навчання, що, зазвичай, не робиться у академічних курсах.

Принцип реміксу. Матеріали курсу органічно пов'язані один з одним, але можуть мати інші зв'язки поза курсом.

Принцип розповсюдження. Учасники обмінюються думками та інформацією не тільки між собою, а з усім цифровим світом.

Принцип перепрофілювання. Кожний учасник використовує інформацію відповідно до власних навчальних цілей.

В основі організації масових відкритих дистанційних курсів (МООС - Massive Open Online Course) лежить ідея навчання, доступного для всіх, навчання у взаємодії з іншими учасниками. 2012 рік став «роком МООС», завдяки таким помітним проектам як Coursera, Udacity і edX, та їх партнерству з найкращими американськими вузами.

Знаковими курсами в цій галузі можна назвати курс 2008 року запропонований Джорджем Сіменсом і Стівеном Доунсом курс [6-7] «Конективізм та конективістські знання» ("Connectivism & Connective knowledge") та курс професорів Стенфордського університету Девіда Труна та Пітера Норвіга 2011 року «Введення до основ штучного інтелекту». Саме ці два курси визначили два напрямки у створенні МВДК відповідно: сМООС – конективістський та xМООС – інструктивний.

сМООС використовує конективістський (connectivist) підхід, де навчання розглядається як процес створення зв'язків та розширення або ускладнення мережі, вузлами якої є зовнішні сутності (люди, організації, бібліотеки або будь-яке інше джерело інформації). Курси сМООС, як правило, зорієнтовані на вивчення гуманітарних дисциплін. Мета навчання визначається студентом. Викладачі виконують різні ролі: спостерігача, тьютора, учасника. Кількість учасників може нараховувати декілька тисяч [9]. В процесі навчання використовуються діалоги, дискусії і бесіди, і таке інше.

Протягом 2011 року в Україні відбулася перша спроба провести конективістські відкриті курси. Ініціатором проведення курсу «Стратегія e-learning в організації» виступив професор Кухаренко В.М., а другий курс «Соціальні сервіси у дистанційному навчанні» було проведено ним спільно з Бугайчуком К.Л. Подібні курси демонструють великий педагогічний потенціал, і є найбільш інноваційними з точки зору організації навчального процесу.

Найбільше розповсюдження отримала модель xМООС, яку взяли за основу такі компанії як Udacity, Coursera та edX [8] xМООС використовує інструктивний підхід у формуванні структури курсу, максимально наближений до традиційних університетських програм [9]. Подібні курси в більшості орієнтовані на вивчення дисциплін, де можна реалізувати автоматизовану перевірку виконаних завдань. На відміну від сМООС мета навчання визначається викладачем. Учасникам пропонується структуроване навчальне середовище, в якому вони крок за кроком переходять на новий етап освоєння матеріалу. Взаємодія між учасниками реалізується за рахунок форуму,

але не відіграє такої важливої ролі як у сМООС. Кількість учасників значно більша, може виходити за рамки 100 тисяч. Так, наприклад, у хМООС 2011 року «Введення до основ штучного інтелекту» навчалося 160.000 тис. слухачів, серед них отримали сертифікати близько 20.000 тис. слухачів [9].

Coursera пропонує освітні програми з багатьох галузей знань, а саме з: математики, медицини, біології, гуманітарних та соціальних наук. Курси стартують в міру підготовки та публікації на сайті, не залежно від дати початку навчального року. Мова навчання переважно англійська, але є курси французькою, німецькою, російською італійською, іспанською, китайською і арабською мовами. На даний момент компанія Coursera пропонує 43 курси з математики та близько 100 курсів з інформатики. Основною проблемою використання матеріалів цих курсів в початковому процесі є те, що початок цих курсів може не співпадати з початком семестрів, тобто викладачу буде складно підлаштувати власний навчальний план під розклад курсу. Після завершення реєстрації на курсі і до нового запуску матеріали курсу будуть недоступні. Така ж ситуація характерна для платформи edX, що пропонує 18 курсів з математики та 25 з інформатики.

Компанія Udacity пропонує трохи більше 30 курсів з різних дисциплін, таких як інформатика, математика, бізнес, дизайн і інші. Проте, проект Udacity особливу увагу приділяє комп'ютерним наукам. На даний момент курсів з математики – 6, всі початкового рівня (в них легко можуть брати участь і школярі). З інформатики – 24, з них: 3 курси початкового рівня, 15 середнього та 6 курсів підвищеного рівнів складності. Всі курси відкриті для реєстрації і проходження у будь-який час. У відповідь на ініціативу тисяч волонтерів була запропонована платформа <http://www.amara.org/en/teams/udacity/> для перекладу субтитрів до відео матеріалів. Це надає можливість більш легко інтегрувати такі ресурси у навчальний процес.

Починаючи з 2014 року, Udacity пропонує низку курсів, розроблених у співпраці з такими компаніями як Google, AT&T, та Intuit. Ці курси будуть доступні безкоштовно як для незалежного проходження, так і за додаткову плату з можливістю індивідуального спілкування з інструктором та виконанням власного підсумкового проекту, який може бути захищений он-лайн.

Навчальний процес у масових відкритих дистанційних курсах включає: теоретичну та практичну частини, поточний контроль, зворотній зв'язок, підсумкову атестацію.

Теоретичний матеріал представляється лекціями у вигляді відео, які розбиваються на частини тривалістю 2-10 хв. Причому кожна з них завершується тестом, вікториною або контрольними питаннями на розуміння матеріалу. Навчальна інформація передається голосом, одночасно створюються пояснювальні графіки, схеми та малюнки. Додатковий теоретичний матеріал до лекцій рекомендовано в посиланнях на Інтернет-джерела. Практикуми представлені у вигляді різного роду завдань і проєктів. Поточний контроль здійснюється шляхом автоматизованої перевірки результатів виконання різного виду завдань, оскільки викладач, в принципі, не в змозі перевірити таку велику кількість завдань. Крім завдань з варіантами відповідей, і питань з короткими вільними відповідями, пропонуються також відкриті завдання з автоматизованою перевіркою. Зворотній зв'язок реалізується за допомогою форумів та відео зустрічей он-лайн у реальному часі. Форум розглядається як місце, де учасники можуть: ставити питання і допомагати один одному; висловлювати свої враження від проходження курсу; отримувати підтримку і заохочення; знаходити та розташовувати додаткову інформацію, що стосується курсу; контактувати з іншими студентами для формування навчальних груп, організації реальних зустрічей для спілкування та спільного розв'язання поставлених завдань. Підсумкова атестація проводиться очно у спеціально організованих місцях. Підсумковий проєкт розглядається особисто

викладачем у разі, коли необхідно отримати сертифікат.

До переваг використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти можна віднести наступні.

1. Можливість організації такого курсу в будь-яких умовах, де наявний зв'язок Інтернет.

2. Можливість організації курсу будь-якою мовою.

3. Можливість використання будь-яких on-line інструментів, що мають відношення до вашої цільової аудиторії або які вже використовуються учасниками у повсякденній та професійній діяльності.

4. Можливість виходу за межі часових поясів і фізичних кордонів та швидка організація такого курсу, яка дорівнює швидкості повідомлення учасників про їх відкриття.

5. Навчання відбувається в більш неформальній обстановці, а контент може бути відкритим для всіх.

6. Навчання здійснюється завдяки неформальним знанням, які створюються в курсі завдяки обміну інформацією та досвідом між його учасниками.

7. Можливість створення власного персонального навчального середовища та власної персональної навчальної мережі за допомогою учасників курсу та поліпшення своїх навичок щодо навчання протягом всього життя, адже ці курси змушують вдосконалюватися та розвиватися.

8. Кожний учасник сам визначає свої навчальні цілі та самостійно регулює свою діяльність в курсі та будує власну траєкторію навчання.

Після закінчення курсу його інформація не видаляється – тобто створені навчальні мережі є більш стійкими.

До недоліків використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти можна віднести:

1. Хаотичність та велика кількість інформації.

2. Кожний учасник сам визначає свої навчальні цілі та самостійно регулює свою діяльність в курсі.

3. Велика кількість учасників. Ці курси відповідають сучасним зрушенням у бік мережевого навчання.

Масова відкрита освіта, як правило, є безкоштовною. На масовий відкритий дистанційний курс завжди відкрита реєстрація незалежно від часу його початку та завершення. Основний інформаційний матеріал знаходиться поза сайтом курсу. Найбільша активність учасників курсу відбувається за межами основного сайту, на інших вузлах мережі, наприклад, в особистих блогах, інших веб-сайтах, соціальних мережах, відеохостингах (наприклад, YouTube). Слухачі створюють та передають інформацію за допомогою автоматичних систем, що використовують теги і RSS-канали.

Принципи роботи учасників масових відкритих дистанційних курсів:

Для оптимальної роботи курс потребує якомога більше активних учасників. Активна участь слухачів має важливе значення, оскільки важливо розуміти, що, хоча організатори курсу і надають першопочатковий матеріал, проте велика частина змісту курсу формується самими його учасниками.

Ролі викладача та слухача в цих курсах майже стираються. Викладач виступає скоріш наглядцем або посередником. Він здебільшого виконує функції орієнтації слухачів, надання їм технічної допомоги, статистичної обробки, фільтрації (або вибору) інформації.

Для роботи в таких курсах слухачу потрібно мати великий рівень мотивації та самоконтролю. Модель залежить від спроможності учасників управляти як своїм власним навчанням, так і можливістю розвивати свої власні мережі підтримки нав-

чального процесу. Роль слухача полягає не тільки у збиранні інформації та її розсилці. У масових дистанційних курсах існує надлишок інформації. До формальних ресурсів додаються гіперпосилання, обговорення. На їх основі створюються нові ресурси, що може призвести слухача до інформаційного перевантаження. Це перевантаження інколи спонукає слухача до виходу з курсу, тому вони мають бути попереджені про це організаторами.

Висновки і перспективи (Discussion). Відкриті дистанційні курси сприяють реалізації масовості освіти в сучасному світі. Такі курси розкривають можливості до навчання в умовах масовості. Змінюються ролі викладача і здобувача вищої освіти. Викладач у більшості працює з групами. У групі ж кожен учасник отримує можливість не тільки сприймати представлену у курсі інформацію, а і обмінятися досвідом з іншими учасниками. Здобувачі вищої освіти більш детально можуть ознайомитись із критеріями оцінювання власних результатів навчання, що змушує їх більш якісно засвоювати освітню інформацію. Сучасна концепція використання відкритого дистанційного курсу в умовах масовості освіти є перспективним напрямком в системі освіти та розкриває невикористані резерви сприйняття, опрацювання та засвоєння навчального матеріалу.

Перспективними напрямками подальших досліджень є методика створення та проведення масових відкритих дистанційних курсів, програмні засоби створення масових відкритих дистанційних курсів.

Список використаних джерел:

1. Дистанционный курс: понятие и структура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://distance-learning.ru/db/el/029AA6356FE2F276C3256C5B005AF7DA/doc.html>
2. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 січня 2004 р. № 40 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0464-04>
3. Кухаренко В.М. Розробка дистанційного курсу [Електронний ресурс] /В.М. Кухаренко. – Режим доступу: www.kneu.kiev.ua/data/upload/news/main/ua/255/kuharenko.ppt
4. Проект Положення про сертифікацію електронного навчального курсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cdn.sau.sumy.ua/cdn/regulatory/documents/sertyfikatsija_enk.pdf
5. Что такое электронный курс? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/econsortium/ss-6879791>
6. Downes Stephen Connectivism & Connective knowledge [Електронний ресурс] /S. Downes. – Режим доступу: <http://www.huffingtonpost.com/stephen-downes/connectivism-and-connective-knowledge/p-804653.html>
7. Siemens George Knowing Knowledge [Електронний ресурс] /G. Siemens. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books?id=Pj41TomgKXYC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
8. Білоусова Л.І., Кисельова О.Б. Технологія формування у майбутніх педагогів компетентності самоосвіти з використанням потенціалу інформаційно-навчального середовища [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ite.kspu.edu/issue-3/p-11-19>
9. Бугайчук К.Л. Массовые открытые дистанционные курсы: понятие, типология, перспективы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bugaychuk.blogspot.com/2013/06/blog-post_22.html

References

1. Dystantsyonnyi kurs: poniatye y struktura [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://distance-learning.ru/db/el/029AA6356FE2F276C3256C5B005AF7DA/doc.h>
2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 sichnia 2004 r. № 40 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0464-04>
3. Kukharenko V.M. Rozrobka dystantsiinoho kursu [Электронный ресурс] – Режим доступа: [dostupu:www.kneu.kiev.ua/data/upload/news/main/ua/255/kuharenko.ppt](http://www.kneu.kiev.ua/data/upload/news/main/ua/255/kuharenko.ppt)
4. Proekt Polozhennia pro sertyfikatsiiu elektronnoho navchalnoho kursu [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://cdn.sau.sumy.ua/cdn/regulatory/documents/sertyfikatsija_enk.pdf
5. Chto takoe elektronnyi kurs? [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.slideshare.net/econsortium/ss-6879791>
6. Downes Stephen Sonnectivism & Connective knowledge [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.huffingtonpost.com/stephen-downes/connectivism-and-connecti_b_804653.html
7. Siemens George Knowing Knowledge [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://books.google.com.ua/books?id=Pj41TomgKXYC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>
8. Bilousova L.I., Kyselova O.B. Tekhnolohiia formuvannia u maibutnikh pedahohiv kompetentnosti samoosvity z vykorystanniam potentsialu informatsiino-navchalnoho seredovyshcha [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ite.kspu.edu/issue-3/p-11-19>
9. Buhaichuk K.L. Massovye otкрытые dystantsyonnye kursy: poniatye, ty-polohyia, perspektyvy. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://bugaychuk.blogspot.com/2013/06/blog-post_22.html

СОВРЕМЕННАЯ КОНЦЕПЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТКРЫТОГО ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА В УСЛОВИЯХ МАССОВОСТИ ОБРАЗОВАНИЯ

И.В. Бацуровська

Аннотация. В статье рассматривается современная концепция использования открытого дистанционного курса в условиях массовости образования. Проанализированы учебно-методические элементы дистанционного курса, структуру массового открытого дистанционного курса. Раскрыт ряд принципов по теории конективизму, вытекающие на массовый открытый дистанционный курс. Охарактеризованы модели xMOOC и cMOOC.

Ключевые слова: подготовка специалистов, открытый дистанционный курс, массовое образование, массовые открытые дистанционные курсы.

MODERN CONCEPT OF USING DISTANCE OPEN COURSE IN CASE OF MASSIVE EDUCATION

I.V. Bacurovska

Abstract. The article shows the modern concept of using distance open course in case of massive education. The educational and methodical elements of the distance course and the structure of mass open distance course are analyzed in the article. A number of fundamentals are derived from the theory of conciseness that influence a mass open distance course. XMOOC and cMOOC are described.

Key words: training of specialists, open distance course, mass education, mass open distance courses.